

Posudek BP Nikoly Chmelařové *Lexikální výpůjčky z amerických indiánských jazyků v češtině*

BP Nikoly Chmelařové patří k pracím s etymologickou a kontaktologickou tematikou – zabývá se lexikálními výpůjčkami z jazyků jedné konkrétní oblasti, v tomto případě ze všech domorodých jazyků na americkém kontinentě. Autorka přistupovala k tématu značně samostatně, její koncepce je promyšlená, metodologie vhodně zvolená, pracuje s relevantními bibliografickými položkami. V teoretické části se zabývá vymezením základních termínů, klasifikací výpůjček i procesem přejímání, v další části pak i klasifikací příslušných indiánských jazyků. Vzhledem k množství a určité roztržitosti názorů na výpůjčky a přejímání obecně i k tomu, že autorka přihlíží k některým starším názorům na tuto problematiku, nepůsobí tato část tolik kompaktně a přehledně. Jistě by šlo požadovat i větší provázanost s praktickou částí, již by pomohlo např. větší zapojení zkoumaných výpůjček jako příkladů v teoretických kapitolách a naopak třeba souhrnná kapitola o pravopisné, morfologické či slovtvorné adaptaci indiánských výpůjček v části praktické. Klasifikace amerických jazyků v jednotlivých oblastech (i když v některých aspektech mezi lingvisty nepanuje shoda) je přehledná a rozsahem přiměřená a je založená na relevantních zdrojích.

Hlavní síla a přínos práce je ovšem v části materiálové. Autorka shromáždila téměř 120 českých lexikálních výpůjček, které pocházejí z amerických indiánských jazyků, včetně těch nejnovějších. Nemohla se opírat jen o české slovníky – většinu informací o původu slov čerpá z Oxford English Dictionary a z dalších zdrojů. Výpůjčky probírá podle jednotlivých oblastí (Severní, Střední, Jižní Amerika), na začátku skupinu přejatých slov stručně charakterizuje a pak probírá jednotlivé výpůjčky v abecedním pořadí, hledá jejich zdrojový jazyk, případně cestu a dobu přejetí do češtiny. Chybné zařazení slov je výjimečné (*činčila*, pokud vůbec je indiánského původu, by patřila do jazyků jihoamerických). V úvodu ke každé části by podle mého názoru bylo vhodné zdůraznit i dominantní postavení některých jazyků oblasti, pokud jde o výpůjčky (např. ve středoamerické oblasti aztécký jazyk nahuatl, z něhož jsou staré a známé výpůjčky *čokoláda*, *kakao*, *kojot*, *tomaty*, *axolotl* aj.). Užitečná je závěrečná tabulka, kde jsou abecedně seřazeny výpůjčky ze všech tří oblastí se stručným naznačením původu a cesty přejetí a také výskytem v českých korpusech.

Po formální stránce je práce v pořádku, překlepy či stylistické neobratnosti se objevují výjimečně. Z hlediska způsobu citace odborné literatury je možné se pozastavit nad tím, že SSSJČ a NASCS jsou uváděny se jménem jediného autora (Havránek, resp. Kraus).

Hlavní přínos práce Nikoly Chmelařové vidím v tom, že ukázala, jak velké množství slov čeština přejala z tak exotické skupiny jazyků, jako jsou indiánské jazyky Ameriky, a dokázala je většinou relevantně etymologicky analyzovat. Práce jistě splňuje nároky kladené na práce tohoto druhu, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnocení *výborně až velmi dobře*.

Doc. PhDr. Jiří Rejzek, Ph.D.